

Způsoby výuky Hudební nauky pro předškolní děti na základních uměleckých školách

Monika Blažková

Hudební nauka patří mezi povinné předměty na každé základní umělecké škole, je schválena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a je začleněna do učebních plánů a osnov s dotací jedné hodiny týdně. Vzhledem k tomu, že pořád ještě existuje dost zájemců a hlavně šikovných a nadaných dětí předškolního věku, základní umělecké školy mohou otevřít třídy Přípravné hudební výchovy, případně i Předpřípravné hudební výchovy, ale pouze za předpokladu, že v jedné skupině (třídě) bude minimálně deset dětí ve věku čtyř až sedmi let.

V současné době se nabízí mnoho metod a hudebních slabikářů z nich vycházejících, jako například Lýskova metoda, Orffova metoda, Danielova metoda a další. Každá je založena na jiném principu a zaměřuje se na jinou část hudebního rozvoje dětí, jako například Danielova metoda vychází z principu opěrných písní, tedy rozvíjí intonační citění, podobně jsou na tom i ostatní metody.

Mě osobně zaujala metoda PaedDr. Karly Havelkové, která vypracovala svůj vlastní hudební slabikář s názvem „Dům plný notiček“, kde používá to nejlepší ze všech osvědčených a používaných metod a sestavila z nich hudební sešit, do kterého děti mohou nejenom psát notičky, ale také malovat.

PaedDr. Havelková vychází z obecných psychologických rysů předškolních dětí, ať už kladných či záporných a využívá je k jejich prospěchu. Podporuje jejich přirozenou chtivost po něčem novém, jejich hravost, potřebu si nové věci osahat, vidět na vlastní oči a vše si smět vyzkoušet. Upřednostňuje aktivizační metody aplikované na hudební nauku, děti během hodiny nemusí jenom sedět v lavicích, ale také dělají různá rytmická cvičení ve stoje v kruhu, hrají si n zvířátka, která jim dopomáhají k lepšímu pochopení některých hudebních pojmů, jako například, co je to melodie stoupající či klesající. Přípravná hudební nauka není jen hodina plná, pro děti nezáživné, teorie, ale jde v ní také o začlenění dalších esteticko-výchovných disciplín, literaturou (básničky, říkanky, pohádky, příběhy atd.) počínaje, přes dramatickou, taneční a výtvarnou výchovu a používáním různých her z muzikoterapie konče.

Každá metoda má svá pro i proti, ale slabikář „Dům plný notiček“ se snaží všech negativ vyvarovat. Snad jediné možné negativum, které by mohlo u některých dětí nastat, je to, že děti jsou v této metodě zvyklé používat jiné názvy pro noty a pozdější přechod ke standardním – oficiálním názvům not by mohl být pro některé z nich poněkud obtížnější. Ale to už je záležitostí učitele, aby posoudil, kdy je dítě schopno tuto změnu pochopit a akceptovat. Děti se učí pojmenovávat noty jinými jmény, jako například notě „g“ říkají Generál, nota „e“ se jmenuje Eman, a podobně.

Metoda PaedDr. Havelkové je velmi oblíbená především v Brněnském kraji a její hudební slabikář používají téměř všechny základní umělecké školy. Karla Havelková pořádá semináře v rámci dalšího vzdělávání učitelů a jezdí po Čechách i Moravě a seznamuje s tímto

možným způsobem výuky nejen učitele základních uměleckých škol, ale o tuto metodu projevují zájem i učitelky z mateřských škol.

Předmětem mého zájmu tedy bylo zjistit, zda obliba této metody v Brně bude také v Pardubickém a Olomouckém kraji. Tyto dva kraje jsem si vybrala proto, že v Pardubickém kraji mám trvalé bydliště a v Olomouckém pracuji a studuji. Oslovila jsem dvacet základních uměleckých škol z Pardubického kraje a dvacet z Olomouckého. Učitelé odpovídali na otázky v dotazníku, který obsahoval dichotomické položky a polouzavřené položky. Otázky byly zaměřeny na již popisovanou metodu PaedDr. Havelkové a na to, zda mají či nemají na školách Předpřípravnou a Přípravnou hudební výchovu. Také mě zajímalo, zda převažují ve třídě dívky či chlapci a jaký je jejich celkový počet a zda využívají jiné metody.

Byla jsem velmi překvapena, protože z dotazovaného vzorku čtyřiceti základních uměleckých škol s metodou PaedDr. Havelkové nepracuje nebo dokonce ji neznají ve čtyřiašedesáti školách. V obou krajích je Předpřípravná hudební výchova zastoupena stejným počtem a chodí do ní deset až dvacet dětí s převažujícím počtem dívek.

	Olomoucký kraj			Pardubický kraj		
	ano	ne	částečně	ano	ne	částečně
PPHV (4-5 let)	4	16	0	4	16	0
Metoda PaedDr. Havelkové	5	13	2	6	11	3

Přípravná hudební výchova se už na základních uměleckých školách vyskytuje mnohem častěji. Jsou školy, kde mají i přes čtyřicet dětí předškolního věku. Stále sice převažují dívky, nicméně počet chlapců se oproti Předpřípravné hudební výchovy výrazně zvýšil, na jedné škole v Olomouckém kraji dokonce jejich počet převažuje. Ve dvou dotazovaných školách z Olomouckého kraje nemají ani Přípravnou hudební výchovu. Dnes počet dětí na školách pozvolna klesá, základní umělecké školy nejsou výjimkou. Přesto je ale počet dětí v přípravných ročnících relativně na stejném počtu.

	Počet dětí v hodině PHV				
	0 dětí (PHV není)	10-20 dětí	21-30 dětí	31-40 dětí	41 a více dětí
Olomoucký kraj	2	13	3	0	2
Pardubický kraj	0	9	5	6	0

Jak už jsem se zmínila, PaedDr. Havelková pořádá různé semináře a do každé základní umělecké školy chodí nabídky na další vzdělávání učitelů. Z dotazníku je patrné, že většina učitelů stále dává přednost hudebnímu slabikáři „My jsme malí muzikanti“ od Petra Jistela a Jaroslava Koutského, ze kterého se učili ještě oni sami, používá se už více jak dvacet let. Tento hudební materiál se snaží využívat Danielovy a Orffovy metody, což není jistě metodicky špatné, určitě to splňuje svůj účel, ale já si přesto myslím, že dnes, kdy děti získávají mnoho informací podstatně dříve než naše generace a celkově jde vývoj velice rychle dopředu, tento sešit již nestačí.

Metoda PaedDr. Havelkové, kterou se zabývám a v praxi uplatňuji, se ještě nedostala do všeobecného povědomí a zdá se mi, že je tím i nedoceněna a dle mého názoru je to opravdu škoda. Tím samozřejmě neznevažuji ostatní metody, které se používají dodnes (pro nové, nezavrhujeme staré!). Každý učitel podle svého nejlepšího vědomí a svědomí sám zváží, co je pro jeho žáky nejvhodnější a nejlepší vyučovací metodou, tedy pokud to je v jeho kompetenci a může si sám zvolit hudební materiál, který bude v hodinách používat.